Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 29 października 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Ochrona prawna baz danych — Dyrektywa 96/9/WE — Artykuł 1 ust. 2 — Zakres stosowania — Bazy danych — Mapy topograficzne — Niezależność elementów tworzących bazę danych — Możliwość oddzielenia tych elementów bez naruszenia wartości ich zawartości informacyjnej — Uwzględnienie przeznaczenia mapy topograficznej dla użytkownika

W sprawie C-490/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesgerichtshof (Niemcy) postanowieniem z dnia 18 września 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 6 listopada 2014 r., w postępowaniu:

Freistaat Bayern

przeciwko

Verlag Esterbauer GmbH,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes pierwszej izby, pełniąca obowiązki prezesa drugiej izby, K. Lenaerts (sprawozdawca), prezes Trybunału, J.L. da Cruz Vilaça, C. Lycourgos i J.C. Bonichot, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 2 września 2015 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Freistaat Bayern przez U. Karpensteina oraz M. Kottmanna, Rechtsanwälte,

— w imieniu Verlag Esterbauer GmbH przez P. Hertina, Rechtsanwalt,

— w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego, J. Kemper oraz D. Kuon, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu belgijskiego przez J.C. Halleux, L. van den Broeck oraz C. Pochet, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

— w imieniu rządu hiszpańskiego przez A. Gavelę Llopis, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu francuskiego przez D. Segoina, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez S. Fiorentina, avvocato dello Stato,

— w imieniu rządu austriackiego przez G. Eberharda, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa oraz L. da Conceição Esmeriz, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez J. Kraehling, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez N. Saundersa, barrister,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez T. Scharfa oraz J. Samnaddę, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.U. L 77, s. 20).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Freistaat Bayern (krajem związkowym Bawaria) i spółką Verlag Esterbauer GmbH (zwaną dalej „Verlag Esterbauer” lub „wydawnictwem Verlag Esterbauer”), wydawnictwem austriackim specjalizującym się w zbiorach map turystycznych, w przedmiocie żądania zaprzestania opartego na Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz, ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych, zwanej dalej „UrhG”).

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 9, 10, 12, 14 i 17 dyrektywy 96/9 stanowią:

„(9) Bazy danych są istotnym narzędziem w rozwoju rynku informatycznego we Wspólnocie; narzędzie to będzie również używane w wielu innych dziedzinach;

(10) We Wspólnocie i na całym świecie wykładniczy wzrost ilości informacji zbieranych i przetwarzanych rocznie we wszystkich sektorach handlu i przemysłu wymaga inwestycji we wszystkich państwach członkowskich w zaawansowane systemy przetwarzania informacji;

[…]

(12) Takie inwestycje w nowoczesne systemy przechowywania i przetwarzania danych nie będą dokonywane we Wspólnocie, jeżeli nie wprowadzi się stabilnego oraz jednolitego, prawnego systemu ochrony praw twórców baz danych;

[…]

(14) Ochrona na mocy niniejszej dyrektywy powinna objąć również nieelektroniczne bazy danych;

[…]

(17) Pojęcie »baza danych« należy rozumieć tak, aby obejmowało zbiory utworów literackich, artystycznych, muzycznych oraz zbiory innych materiałów, takich jak teksty, dźwięk, obrazy, liczby, fakty oraz dane; pojęcie to powinno obejmować zbiory niezależnych utworów, danych lub innych materiałów [elementów] uporządkowanych systematycznie lub metodycznie, dostępnych indywidualnie […]".

4 Artykuł 1 dyrektywy 96/9, zatytułowany „Zakres [stosowania]", stanowi:

„1. Niniejsza dyrektywa dotyczy ochrony prawnej bazy danych w każdej formie.

2. Do celów niniejszej dyrektywy »baza danych« oznacza zbiór niezależnych utworów, danych lub innych materiałów [elementów] uporządkowanych w sposób systematyczny lub metodyczny, indywidualnie dostępnych środkami elektronicznymi lub innymi sposobami.

[…]".

Prawo niemieckie

5 Paragraf 87a UrhG, zatytułowany „Definicje", transponuje w ust. 1 do prawa niemieckiego art. 1 ust. 2 zdanie drugie dyrektywy 96/9.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

6 Freistaat Bayern wydaje za pośrednictwem Landesamt für Vermessung und Geoinformation (urzędu ds. pomiarów i informacji geodezyjnych) mapy topograficzne obejmujące terytorium całego kraju związkowego Bawaria w skali 1:50 000. Verlag Esterbauer jest austriackim wydawnictwem, które publikuje między innymi atlasy, przewodniki turystyczne i mapy dla rowerzystów, kolarzy górskich i rolkarzy.

7 Freistaat Bayern twierdzi, że wydawnictwo Verlag Esterbauer bezprawnie wykorzystało jego mapy topograficzne i powieliło zastosowane w tych mapach dane w celu stworzenia swoich map. Wystąpił on więc do Landgericht München (sądu krajowego w Monachium) o zaniechanie tych praktyk i zasądzenie od wydawnictwa Verlag Esterbauer odszkodowania. Ten orzekający w pierwszej instancji sąd uwzględnił skargę w całości.

8 Następnie wydawnictwo Verlag Esterbauer odwołało się od tego orzeczenia do Oberlandesgericht München (wyższego sądu krajowego w Monachium), który częściowo uchylił orzeczenie Landgericht München. Oberlandesgericht dopuścił „rewizję" przed Bundesgerichtshof tylko w takim zakresie, w jakim zanegował roszczenia Freistaat Bayern oparte na ochronie baz danych na podstawie §§ 87a i nast. UrhG.

9 W tym kontekście Bundesgerichtshof (trybunał federalny) stawia sobie pytanie odnośnie do zakresu stosowania dyrektywy 96/9 i ewentualnego włączenia map topograficznych sporządzonych przez Freistaat Bayern do zakresu pojęcia „baz danych" w rozumieniu art. 1 ust. 2 tej dyrektywy. Ściślej rzecz ujmując, sąd odsyłający zadaje sobie pytanie, czy dane opisujące właściwości określonych punktów powierzchni ziemi mogą zostać zakwalifikowane jako „niezależne elementy" w rozumieniu tego przepisu.

10 W tych okolicznościach Bundesgerichtshof postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy w ramach oceny, czy występuje zbiór niezależnych materiałów [elementów] w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9 z uwagi na to, że elementy te dadzą się oddzielić jeden od drugiego bez naruszenia wartości ich zawartości informacyjnej, istotna jest każda wartość informacyjna, czy też jedynie ta wartość, którą należy określić, biorąc za podstawę cel danego zbioru i uwzględniając wynikające z tego celu typowe zachowanie użytkownika?".

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

11 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający zmierza zasadniczo o ustalenia, czy art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9 należy interpretować w ten sposób, że dane geograficzne, które zostały wydzielone z mapy topograficznej w celu produkcji i sprzedaży innej mapy, zachowują po ich wydzieleniu wystarczającą wartość informacyjną, aby mogły zostać zakwalifikowane jako „niezależne elementy" „bazy danych" w rozumieniu tego przepisu.

12 W tym względzie należy przypomnieć na wstępie, że Trybunał orzekł już, iż zgodne z celem realizowanym przez prawodawcę europejskiego jest nadanie pojęciu „bazy danych" w rozumieniu dyrektywy 96/9 szerokiego zasięgu, wolnego od rozważań o charakterze formalnym, technicznym lub materialnym (zob. wyroki: Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, pkt 20; Ryanair, C-30/14, EU:C:2015:10, pkt 33).

13 Tak więc art. 1 ust. 1 omawianej dyrektywy stanowi, że dyrektywa ta dotyczy prawnej ochrony baz danych „w każdej formie".

14 Motyw 17 dyrektywy 96/9 uściśla w tym względzie, że pojęcie bazy danych należy rozumieć jako mające zastosowanie do „zbior[ów] utworów literackich, artystycznych, muzycznych oraz zbior[ów] innych materiałów [elementów], takich jak teksty, dźwięk, obrazy, liczby, fakty oraz dane" (zob. wyrok Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, pkt 23). Z motywu 14 tej dyrektywy ponadto wynika, że ochrona przyznana na jej mocy odnosi się zarówno do elektronicznych, jak i do nieelektronicznych baz danych.

15 Analogiczny charakter map topograficznych analizowanych w postępowaniu głównym, który wymagał ich cyfryzacji za pomocą skanera w celu indywidualnego wykorzystania za pomocą programu graficznego, nie stanowi zatem przeszkody dla uznania kwalifikacji jako „bazy danych" w rozumieniu tej samej dyrektywy.

16 Trybunał orzekł również, że w kontekście szerokiej wykładni pojęcie „bazy danych" w rozumieniu dyrektywy 96/9 czerpie swoją specyfikę z kryterium funkcjonalnego (zob. wyrok Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, pkt 27). Jak wynika z motywów 9, 10 i 12 tej dyrektywy, ustanowiona przez ów akt ochrona prawna ma na celu zachętę do ustanowienia systemów przechowywania i przetwarzania danych w celu przyczynienia się do rozwoju rynku informatycznego w kontekście wykładniczego wzrostu ilości danych zbieranych i przetwarzanych rocznie we wszystkich sektorach

(zob. wyroki: Fixtures Marketing, C-46/02, EU:C:2004:694, pkt 33; The British Horseracing Board i in., C-203/02, EU:C:2004:695, pkt 30; Fixtures Marketing, C-338/02, EU:C:2004:696, pkt 23; a także Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, pkt 39).

17 Dlatego też możliwość zakwalifikowania jako „bazy danych” w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9 jest uzależniona od istnienia zbioru „niezależnych materiałów [elementów]”, to jest elementów dających się oddzielić jeden od drugiego bez naruszenia wartości ich zawartości informacyjnej, literackiej, artystycznej, muzycznej lub innej (zob. wyrok Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, pkt 29).

18 Verlag Esterbauer i Komisja Europejska zwracają uwagę na okoliczność, że jeśli chodzi o analogowe mapy topograficzne, nadający się do wydzielenia element, jaki należy uwzględnić, składa się z dwóch rodzajów danych, po pierwsze, z „punktu współrzędnych geograficznych”, czyli kodu liczbowego odpowiadającego określonemu punktowi współrzędnych dwuwymiarowej sieci podzielonej na kwadraty, i po drugie, z „sygnatury”, czyli kodu liczbowego wykorzystywanego przez producenta map do oznaczenia indywidualnego elementu, na przykład kościoła. Twierdzą one, że wartość informacyjna tych danych jest ograniczona prawie do zera po wydzieleniu ich z mapy topograficznej, ponieważ jeśli chodzi o podany przykład, wskazana w określonym punkcie współrzędnych geograficznych sygnatura „kościół” bez dalszego ujawnienia położenia kościoła nie pozwalałaby na wyciągnięcie wniosku, że kościół znajduje się w określonym mieście czy w określonej wsi.

19 W tym względzie należy stwierdzić, że mapy topograficzne, takie jak ta analizowana w postępowaniu głównym, służą za produkt podstawowy, za pomocą którego, poprzez selektywne wydzielenie elementów tych map, wytwarzane są dalsze produkty. W sprawie będącej przedmiotem postępowania głównego wydawnictwo Verlag Esterbauer wydzieliło, w drodze cyfryzacji, z map topograficznych kraju związkowego Bawaria dane geograficzne dotyczące tras odpowiednich dla rowerzystów, kolarzy górskich i rolkarzy.

20 Tymczasem z orzecznictwa wynika, że po pierwsze, nie tylko indywidualne dane, lecz także kompilacja danych mogą stanowić „niezależny element” w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9 (zob. wyroki: Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, pkt 35; a także Football Dataco i in., C-604/10, EU:C:2012:115, pkt 26).

21 Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy 96/9 nie stoi zatem na przeszkodzie temu, aby dane wskazane w pkt 18 niniejszego wyroku lub większa kompilacja danych, takich jak dane geograficzne dotyczące tras odpowiednich dla rowerzystów, kolarzy górskich i rolkarzy, mogły zostać uznane za „niezależny element” w rozumieniu tego przepisu w takim jednak zakresie, że wydzielenie tych danych z mapy topograficznej nie narusza wartości ich zawartości informacyjnej w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 17 niniejszego wyroku.

22 Po drugie, Trybunał orzekł, że wartość treści informacyjnej elementu zbioru nie zostaje naruszona w rozumieniu tego orzecznictwa, jeżeli po wydzieleniu tego elementu z danego zbioru element ów przedstawia niezależną wartość informacyjną (zob. wyroki: Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, pkt 33; a także Football Dataco i in., C-604/10, EU:C:2012:115, pkt 26).

23 W tym celu należy stwierdzić, że powstanie bazy danych, do czego – jak wynika z pkt 16 niniejszego wyroku – zachęca dyrektywa 96/9 poprzez ustanowiony mocą jej przepisów system ochrony, może dodać wartości elementom składowym tej bazy danych wskutek możliwości skorzystania z nich w sposób systematyczny lub metodyczny i indywidualnie dostępny. O ile wartość elementu zbioru wzrasta wskutek możliwości skorzystania z niego, o tyle jego wydzielenie z tego zbioru może pociągnąć za sobą obniżenie wartości, co jednak nie ma wpływu na zakwalifikowanie tego elementu jako „niezależnego elementu” w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9 w zakresie, w jakim element tan zachowuje niezależną wartość informacyjną.

24 Z powyższego wynika zatem, że obniżenie wartości informacyjnej elementu związane z jego wydzieleniem ze zbioru, w którym ów element się znajduje, niekoniecznie wyklucza przynależność tego elementu do zakresu pojęcia „niezależnych elementów” w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9 w zakresie, w jakim omawiany element zachowuje niezależną wartość informacyjną.

25 Jeśli chodzi o pytanie sądu odsyłającego dotyczące oceny niezależnej wartości elementów składowych mapy topograficznej, takich jak te w postępowaniu głównym, a zwłaszcza o kwestię, czy wartość tę należy oceniać przy uwzględnieniu przeznaczenia takich map lub użytku, jaki może im nadać typowy użytkownik, należy przypomnieć, że mapy topograficzne mogą być używane do wielu celów, takich jak planowanie podróży między dwoma punktami, przygotowanie wycieczki rowerowej, wyszukanie nazwy, położenia drogi, miasta, rzeki, jeziora lub góry, ustalenie szerokości szlaku wodnego lub wysokości wzniesienia.

26 Poza trudnością, jaką przedstawiałoby określenie głównego przeznaczenia lub typowego użytkownika zbioru takiego jak mapa topograficzna, zastosowanie takiego kryterium w celu oceny niezależnej wartości informacyjnej elementów składowych zbioru pozostawałoby sprzeczne z wolą prawodawcy Unii, sprowadzającą się do przyznania pojęciu bazy danych szerokiego zakresu.

27 Z orzecznictwa Trybunału, a w szczególności z wyroku Fixtures Marketing (C-444/02, EU:C:2004:697), wynika zatem, że niezależną wartość informacyjną elementu wydzielonego ze zbioru należy oceniać przy uwzględnieniu wartości informacyjnej nie dla typowego użytkownika danego zbioru, lecz dla każdego podmiotu trzeciego zainteresowanego wydzielonym elementem. W wyroku tym Trybunał bowiem orzekł, że dane dotyczące spotkania piłkarskiego wydzielone przez przedsiębiorstwa zajmujące się organizacją gier hazardowych ze zbioru, który został stworzony przez organizatora mistrzostw w piłce nożnej i zawierającego informacje dotyczące wszystkich spotkań w ramach tych mistrzostw, przedstawiają niezależną wartość, jako że dostarczają zainteresowanym podmiotom trzecim istotnych informacji dotyczących danego spotkania (zob. wyrok Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, pkt 34).

28 A zatem dane ze zbioru, które są wykorzystywane dla celów gospodarczych w sposób niezależny, takie jak wydzielone przez Verlag Esterbauer dane z map topograficznych kraju związkowego Bawaria, stanowią „niezależne elementy” „bazy danych” w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9, ponieważ po ich wydzieleniu rzeczone dane dostarczają klientom przedsiębiorstw wykorzystujących te dane istotnych informacji.

29 W tych okolicznościach na zadane pytanie należy udzielić odpowiedzi, iż art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9 należy interpretować w ten sposób, że dane geograficzne, które zostały oddzielone przez podmiot trzeci z mapy topograficznej w celu produkcji i sprzedaży innej mapy, zachowują po ich oddzieleniu wystarczającą wartość informacyjną, aby mogły zostać zakwalifikowane jako „niezależne elementy” „bazy danych” w rozumieniu tego przepisu.

W przedmiocie kosztów

30 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych należy interpretować w ten sposób, że dane geograficzne, które zostały oddzielone przez podmiot trzeci z mapy topograficznej w celu

produkcji i sprzedaży innej mapy, zachowują po ich oddzieleniu wystarczającą wartość informacyjną, aby mogły zostać zakwalifikowane jako „niezależne elementy” „bazy danych” w rozumieniu tego przepisu.

Podpisy